

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΩΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΥΣ (1054-1204)

5. Οικονομικές μεταβολές στη Δυτική Ευρώπη

α. Ο πληθυσμός και η γεωργία:

► **Μέσα 11ου αιώνα:** ενδείξεις μιας ανερχόμενης ακμής στη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Ιταλία:

1. **Γεωργική επανάσταση** (ποιοτική και ποσοτική αύξηση της παραγωγής):

- Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις επεκτείνονται με εκχερσώσεις και αποξηράνσεις.
- Τεχνολογικές καινοτομίες: τροχοφόρο άροτρο, τετράτροχη άμαξα...
- Τριζωνική καλλιέργεια (λόγω έλλειψης λιπάσματος): το χωράφι διαιρείται σε τρεις ζώνες οι οποίες καλλιεργούνται εναλλάξ.

⇒ Ο πληθυσμός εξασφαλίζει περισσότερη και καλύτερης ποιότητας τροφή.

2. **Ο πληθυσμός αυξάνεται** (η ύπαιθρος δε μπορεί να θρέψει τον αυξανόμενο πληθυσμό) → αφήνουν τη γεωργία και εγκαθίστανται στις πόλεις.

3. **Ζωντανεύουν το εμπόριο** (← πλεόνασμα αγροτικής παραγωγής) και η βιοτεχνία.

4. **Ιδρύονται νέες πόλεις.**

5. **Χρησιμοποιείται το χρήμα στις συναλλαγές.**

β. Οι πόλεις:

1. **Ιδρύονται νέες πόλεις και επεκτείνονται οι παλαιοί οικιστικοί πυρήνες.**

2. **Αναγείρονται φρούρια.**

3. **Κύρια πηγή ενέργειας ο νερόμυλος.** Στα τέλη του 12ου αιώνα προστίθεται ο ανεμόμυλος.

4. **Έντονος ρυθμός ανάπτυξης:**

- Εντατική οικοδόμηση.
- Καταμερισμός εργασίας.
- Συναλλαγές.

⇒

1. **Παράγονται και τίθενται σε κυκλοφορία νέα εμπορεύματα.**

2. **Διαδίδονται νέες τεχνικές ιδέες.**

γ. Το εμπόριο:

► **Μέσα 11ου και -κυρίως- αρχές 12ου αιώνα: πρόοδος εμπορίου**
← το αγροτικό πλεόνασμα διατίθεται στις πόλεις.

• Το εμπόριο αναπτύσσεται κατά μήκος όλων των οδικών αξόνων που συνδέουν Δύση και Ανατολή (χριστιανικό και μουσουλμανικό κόσμο).

⇒ Μεγάλα εμπορικά κέντρα: οι ιταλικές ναυτικές πόλεις· στο Βορρά η Μπρυζ και η Βρέμη.

• Πρωταγωνιστούν εβραίοι και χριστιανοί έμποροι από τη Βενετία και την Πράγα.

• Διακινούνται προϊόντα πολυτελείας και καταναλωτικά αγαθά (γούνες, μπαχαρικά, χρωματιστά υφάσματα της Φλάνδρας, αλάτι, ξύλο, σίδηρος, στάρι κ.ά.).

• Μεταφορικά μέσα:

✓ **Ξηρά:** μεγάλες τετράτροχες άμαξες, караβάνια ημιόνων.

✓ **Θάλασσα:** γαλέρες, κόγκες (τύπος πλοίων του Βορρά)· περί το 1200 καθιερώνεται η χρήση της πυξίδας και του πηδαλίου.

- **Εμποροπανηγύρεις** (ιδιαίτερα στη Φλάνδρα και τη γαλλική Καμπανία): διαρκής αγορά όπου δεν προσφέρονται μόνο εμπορεύματα αλλά γίνεται και **ανταλλαγή νομισμάτων** με ειδικευμένους αργυραμοιβούς - τραπεζίτες και χορηγούνται **πιστώσεις** κυρίως από εβραίους επιχειρηματίες και από πλούσιες μονές → **πρώτες εκδηλώσεις χρηματοπιστωτικού συστήματος**.

- Στη Μεσόγειο (ιδιαίτερα Βενετία και Γένουα): από το 12ο αιώνα γενικεύεται η συγκρότηση **ναυτικών εταιρειών** που επενδύουν στο θαλάσσιο εμπόριο και αποκομίζουν τεράστια οφέλη.